

פרק חמישה עשר

משמעות תוצאות הניסוי הגדול הראשון

תוצאות הניסוי הגדול, המקובצות בתרשים של איור יג-2, אכן מצביעות על הצטברות אדירה באזור ההצלחה (קרוב ל-0). יחד עם זאת, משתקף באותו תרשים עצמו, כי קיימות תוצאות (אומנם מעטות) גם באזור הכישלון (קרוב ל-1). כלומר, היו צמדי "כינוי – תאריך" שנכשלו בניסוי. במלים אחרות: הניסוי אינו מציג תמונה של הצלחה דטרמיניסטית, דהיינו, שכל זוג "כינוי – תאריך" מצליח, אלא הצלחת הניסוי היא הצלחה ברמה הסטטיסטית.

אין בכך כל הפתעה. האסטרטגיה שנקטנו, המבוארת היטב בפרק החמישי, כוונה מראש כדי לגלות את התופעה ברמה הסטטיסטית. מראש ציפינו, כי בטקסט הנסתר (כמו בכל טקסט), יופיעו יחד (בקרב מקום) ביטויים שיש קשר מושגי ביניהם במידה רבה יותר מהצפוי לקרות בטקסט חסר משמעות: רק במידה רבה יותר – אך לא תמיד (היזכרו נא במשל על דג הפטיש בפרק הנ"ל).

אבל מעבר לאפקט של אסטרטגיה זו מתברר, כי כלי המדידה וההחלטות (המפורטות בפרק על הכנת הניסוי) שהיוו בסיס לניסוי, היו גסים מדי – ולכן נוקשים מדי – לגבי תופעה כה מורכבת. גישת "המסנן" שנקטנו בה, אומנם אפשרה להניח את היסוד לניסוי, אך היתה כרוכה במחיר כבד. המכניזם שהשתמשנו בו משול ל"מיטת סדום": "השכבנו" בה את התופעה, וכל מה שחרג מן המיטה נגזר ונקצץ. ואכן מפליא, שלאחר טיפול כה ברוטלי עדיין נותר מספר גדול למדי של שרידים מן התופעה, כדי להוכיח את קיומה בצורה כה בולטת. הדבר מעיד על עוצמתה של התופעה.

בפרק זה נדון באפקט של "מיטת סדום" ונדגים אותו לגבי אישים הכלולים בניסוי. מצד אחד, ננהג כן לגבי אישים שהניסוי "הצליח" לגביהם, אך "הצלחתם" קוצצה במידה מרובה. מצד שני, נטפל במקרים שבהם נרשם "כשלון" לאישים בניסוי, ונברר: האומנם מי ש"נכשל" בניסוי אינו מופיע בטקסט הנסתר?

מן הדוגמאות הידועות לנו (כמה מהן הובאו לעיל) למדנו, כי פעמים רבות קיימים מפגשים שיש בהם יותר משני ביטויים באותו מקום. ככל שגדל מספר הביטויים הקשורים באותו נושא במקום אחד – פוחתת ההסתברות, שהדבר אירע באקראי, בצורה תלולה. מכאן שקיומם של מפגשים מרובי מלים עשוי להיות המרכיב העיקרי בהוכחה לקיומו של טקסט נסתר. בסכימת המדידה שלנו העדפנו את הפשטות ואת החיסכון בזמן החישוב (שיקול מרכזי נוכח אמצעי החישוב הדלים שהיו בידנינו), וכך טיפלנו רק במפגשים של צמדי ביטויים. גישה זו החמיצה את המפגשים מרובי המלים. בפרק הקודם, תיארנו את הקושי לטפל במפגשים בין כינויים מורכבים לבין תאריכים (או פרטים ביוגרפיים אחרים), המהווים סוג מסוים של מפגשים מרובי המלים.

הראינו, כי הוויתור על הטיפול בהם, אכן גרר פגיעה של ממש בתוצאה הכוללת ובמובהקות התוצאה.

עתה נעבור למפגש מרובה מלים מסוג אחר. **מהרש"ל** הוא כינויו של רבי שלמה לוריא – מגדולי חכמי התורה. הכינוי הוא ראשי התיבות של "מורנו הרב רבי שלמה לוריא". (ברשימת השמות והכינויים נקט פרופסור הבלין שתי צורות: "מהרש"ל" ו"המהרש"ל"). הוא נפטר ביום י"ב כסלו בשנת השל"ד. הטבלה הבאה, ובה 114 טורים, נקבעה על ידי צפן ELS של התאריך "י"ב כסלו":

טבלה טו-1

ראתכלהדבר ימהאלהבאזניהמוייראוה
לאיעשועשיתעמדיויאמראבימלכאלאב
האחתיתתאביהואאכלאבתאמיותהיליל
יקחאבימלכצאנוובקרועבדמושפחתוי
נההואלככסותעניימלכלאשראתכואתכ
תאבימלכעלדברשרהאשתאברהמויהוהפ
המאתשמבנוהנולדלו אשרילדהלושרהי
חקעשהליאלהימכלהשמעיצחקליותאמר
תראשרהאתבנהגרהמצריתאשרילדהלאב
עלאודתבנווויאמראלהימאלאברהמאלי
עכהוואוישכמאברהמבבקריויקחלחמוחמ
השחיותלכותשבלהמנגדהרחקכמטחוי
שמימויאמרלהמהלכהגראלתיראיכישמ
תראבארמימותלכותמלאאתהחמתמימות
בעתההואוויאמראבימלכופיכלשרצבאו
כתעשהעמדיועמהארצאשרגרתהבהויאמ
אתהדבההזהוגמאתהלאהגדתליוגמאנכ
ויאמראבימלכאלאברהמהנההשבעכבש
הואאבארשבעכישמנשבעושנייהמויכרתו
ראברהמבארצפלשתמימימרבימויהיא
קולכלכאלארצהמריהועלהושמלעלע
מולכלכאלהמקומאשראמרלוהאלהימביו
שלמה, המהרש"ל, י"ב כסלו, השל"ד

לפנינו צפני ELS של הכינוי "המהרש"ל", של שמו הפרטי "שלמה", של התאריך "י"ב כסלו", ושל השנה "השל"ד". כל אחד מהם הוא המד"ש היחיד, שהוא המינימלי בכל ספר בראשית, עבור המלה אותו הוא מייצג. והנה "מהרש"ל" יחד עם אותו צפן ELS של התאריך "י"ב כסלו":

טבלה טו-2

אברהם וי אמר לו מה עשית לנו ומה חטאתי
לככה הבאת עלי ועל ממלי כתיחטאה גדלה
עשי מאשר לא עשו עשית עמדי ויאמר אבי
מלכאל אברהם מה ראית עשית אתה דברה
זה ויאמר אברהם מה ראית עשית אתה דברה
להימבמקו מה זה והרגוני על דבר אשתי ו
גמאמנה אחת יבתא יהוא אכל אבתאמי ות
היליל אשהו יהי כאשר תעו אתי אלהי ממ
ביתאבי ואמר לה זה חסד כאשר עשית עמדי
אלכלה מקומאשר נבואשמה אמרילי אחיה
ואויקחאבי מלצאנו ובקרו עבדי מושפח
תויתנלאברהמו ישבלו את שרה אשתו ויא
מראבי מלכה נהארצי לפני כבטוב בעיני
כשבו לשרה אמרה הנה נתתי אלפכספל אחי
הנה הוא אלכס ותעניני מלכל אשר אתכו
אלו נכחתו יתפלל אברהם אלהי מורי
פאלהי מאתאבי מלכו אתאשתו ואמהתיו
וילדוכיעצרו ערו יהוה בעד כל רחמל בית
אבי מלכע דבר שרה אשת אברהמו יהוה הפק
דאת שרה כאשר אמרו עשיהו השרה כאשר
דברותה ותלד שרה לאברהם בנלזקניו
מועד אשר דבר אתו אלהימו יקרא אברהם
תשמבנו הנו לולואשר ילדה לו שרה יצחק
וימלא אברהם מאתי יצחק בנו בשמנת ימי
אשר צוה אתו אלהימו אברהם נמאת שנה
הולדלו ואת יצחק בנו ותאמר שרה צחק עשה
לי אלהי מלכה שמעי צחק לי ותאמר מלל
לאברהמהיניקחבני משרה כילדתי בנל

שלמה, מהרש"ל, "ב כסלו, השל"ד

בטבלה זו, ובה [114/4]=29 טורים, אנו רואים מפגש עם צפן ELS של הכינוי "מהרש"ל". ואכן,

שני המפגשים - "מהרש"ל" ו"המהרש"ל" עם "ב כסלו" – תרמו להצלחת הניסוי הגדול.

אבל, למרות שהתקבצו כאן כמה פרטים ביוגרפיים בצורה כל כך מובהקת, לא בא הדבר לכדי ביטוי בניסוי. במקרה זה, לא זו בלבד ששיטת המדידה לא התמודדה עם מפגשים מרובי מלים, אף לא עם ביטויים שיש בהם פחות מ-5 אותיות, אלא שנתונים כמו שמות פרטיים ותאריכי שנים לא היו כלולים בניסוי. גם אם נתכנן עתה ניסוי המבוסס על שמות פרטיים או תאריכי שנים, הוא לא "יפצה" על "ההפסד". כל ניסוי שיביא בחשבון רק חלק מן המפגשים – יחמיץ את התמונה שהתקבלה כאן, שכל עוצמתה נובעת מהתקבצות צפני ה-ELLS יחדיו. למשל, בטבלה טו-1 הם התקבצו בתוך מלבן שגודלו רק 1/150 מגודל ספר בראשית.

כפי שנכתב בפתיחת פרק זה, היו מקרים בהם היו שמות אישים ש"נכשלו" בניסוי, דהיינו, מפגשיהם עם תאריכי הלידה והפטירה שלהם לא "הצליחו". האומנם הם אינם נפגשים עם התאריכים שלהם? נפתח בדוגמא שבה כינויו האחד של חכם מסוים נפגש "בהצלחה" עם התאריך, בעוד כינוי אחר שלו – "נכשל".

רמח"ל הוא כינויו של המקובל הגדול רבי משה חיים לוצטו¹. הוא נספה עם נפשות ביתו ביום כ"ו איר במגפה בעכו (או סמוך לה). השם "לוצטו" נפגש היטב עם צורת התאריך "בכ"ו איר" ובזה תרם להצלחת הניסוי. לעומת זאת, הכינוי "רמח"ל" לא השתתף בניסוי (מפני שיש בו פחות מ-5 אותיות), ואילו הכינוי "הרמח"ל" – לא הצליח במפגשיו עם התאריך.

¹ אפשר לכתוב גם "לוצטור"; שתי האפשרויות נבדקו.

ומה קורה באמת באשר לכינוי "רמח"ל"? – בטבלה הבאה 7 טורים, והיא נקבעה על ידי צפן ELS של "רמח"ל":

טבלה טו-3

י ד ו ת ו י ש
ת ו ו י ש כ ר
ו ע מ ו ו י צ
ו א ת א ש ר ע
ל ב י ת ו ל א
מ ר מ ל א א ת
א מ ת ח ת ה א
נ ש י מ א כ ל
כ א ש ר י ו כ
ל ו נ ש א ת ו

כ"ו איר, רמח"ל

צפן ELS זה של "רמח"ל" נפגש היטב עם צפן ELS של "כ"ו איר".
בשורות ממעל לקטע הטבלה שראינו, צפון מידע נוסף. תחת הכותרת "המות" (כרצף אותיות)², מופיעה המלה "מתים" כצפן ELS, המפגש "רמח"ל" – "כ"ו איר" והמלים "ועמו" "ביתו" שסומנו בטקסט (המפגש מובהק):

טבלה טו-4

י ש א מ ש א ת
מ א ת פ נ י ו
א ל ה מ ו ת ר
ב מ ש א ת ב נ
י מ נ מ ש א
ת כ ל מ ח מ ש
י ד ו ת ו י ש
ת ו ו י ש כ ר
ו ע מ ו ו י צ
ו א ת א ש ר ע
ל ב י ת ו ל א
מ ר מ ל א א ת
א מ ת ח ת ה א
נ ש י מ א כ ל
כ א ש ר י ו כ
ל ו נ ש א ת ו

המות, מתים, רמח"ל, ועמו, ביתו, כ"ו איר, תמיתם

יש כאן צרוף של שלושה צפני ELS (של "רמח"ל", "כ"ו איר", "מתים") עם ביטויים משלימים בטקסט עצמו. סומן צפן ELS נוסף של המלה "תמיתם", הנמצא על פני הטבלה. למה רומזת המלה "תמיתם"? – התברר, כי התשובה נמצאת כאן בטקסט. אם נחפש את המפגש הטוב ביותר בספר בראשית של צפן ELS של "מגפת" עם "דָּבָר" בטקסט עצמו, נגיע לטבלה בת 13 טורים הנקבעת על ידי צפן ELS של המלה "מגפת":

² יש עוד 2 כאלה בספר בראשית.

טבלה טו-5

מאכל כאשר יוכלו
נשאתו שימכספא
שבפיא מתחתו את
גביעי גביעה כספ
תשימבפיא מתחתה
קטנו את כספ שברו
ויעש **דבר** יוספא
שרדברה בקראו ר
האנשי משלחו המה
וחמריהמה מיצאו

מגפת, דבר

מפגש זה נמצא בהמשך לקטע המוצג בטבלה טו-4. נשוב לטבלה טו-4 ונציג בה את המידע החדש:

טבלה טו-6

ישאמשאת
מאתפניו
אלהמותר
במשאתכנ
ימנמשא
תכלמחמש
ידותו יש
תווישכר
ועמוויצ
ואתאשרע
לכיתולא
מורמלאאת
אמתתהא
נשימאכל
כאשריכ
לונשאתו
שימכספא
ישבפיא
תחתו את
גביעיגב
יעהכספת
שימבפיא
מתחתהקט
נואתכספ
שברויע
שכ**דבר**יו
ספאשרדב
רהבקראו
רוהאנשי
משלחוהמ

המות, מתים, ויספה, רמח"ל, ועמו, ביתו, כ"ו איר, תמיתם, מגפת, דבר

כאן סומנה גם המלה "ויספה" (זה המד"ש המינימלי בכל ספר בראשית של "ויספה").

אין זה המפגש היחיד בין "רמח"ל" לתאריך מותו. אחד המאפיינים של התופעה אחריה
אנו מתחקים הוא, שבמקרים רבים יש מפגשים חוזרים: כמה צפני ELS של "מלה א" נפגשים עם
כמה צפני ELS (ו/או עם רצף אותיות) של "מלה ב", והדבר יכול להתרחש באזורים שונים של ספר
בראשית.

המפגש הבא, בין "רמח"ל" לבין "כ"ו איר", ממחיש את הקושי לאתר אותו בניסוי מסוגו
של הניסוי הגדול. בטבלה הבאה 160 טורים, והיא נקבעה על ידי צפן ELS של המלה "במגפה":

טבלה טו-7

למואשורו ארפכשדו לודו ארמו בן יארמעו צוחו לוגתר
תהדורמו אטאו זלו אדקלהו אטעו **ט**לו אטאב ימאלו אטש
המואלהנפ **פ**דוהגוי **י**מבארצאחרת **כ**לו יהי **כ**להארצש
לחמרו ויאמרו הבהנבנהלנו עירומ **ד**לו ראשו בשמימונ
ריזמו לעשותהבהנרדהו נבלהשמשתמאשרלא ישמעו אי
תשנהו יולדאארפכשדשנתי מאחר **ה**מבו **ל**ו **י**ת **י**שמ **א**ח **י**
ימובנו ותושלחחישלשימשנהו יולדאטעברו יחישלחאח

במגפה, רמח"ל, רמה"ל, כ"ו איר

לפנינו צפן ELS של הכינוי "רמח"ל", וצפן ELS של "כ"ו איר". מלבד אלו מסומנת הופעה של הכינוי "רמח"ל" כרצף של אותיות³. הקרבה בין "רמח"ל" לתאריך "כ"ו איר" הושגה על פני הטבלה בתיווכה של המלה "במגפה", תוך קיום שני מפגשים מובהקים: "רמח"ל" – "במגפה", "במגפה" – "כ"ו איר".

בהקשר שלנו, מקרה קיצוני יותר הוא של הרמב"ם. "רמב"ם" הוא הכינוי המפורסם של רבי משה בן מימון, והוא אולי הכינוי המפורסם ביותר בספרות הרבנית. למרות זאת, "נכשלו" צפני ה- ELS של "הרמב"ם" בניסוי הגדול. אם במקרה של הרמח"ל, "יציגו" אותו בהצלחה כינויי הידועים האחרים בניסוי הגדול, הרי "הרמב"ם" הוא הכינוי היחיד (חוץ מן הכינוי בעל הגוון היותר כללי "רבי משה") שהשתתף בניסוי. מה קרה, האומנם אין הרמב"ם מוצפן בטקסט הנסתר?
ובכן, הרמב"ם אכן מוצפן בצורה נפלאה בספר בראשית. בעתיד, נרחיב בעניין זה בע"ה. כאן נביא רק טבלה אחת ובה נפגשים שלושה צפני ELS, שהם המד"שים המינימליים בכל ספר בראשית של שלושת מרכיבי שמו המלא⁴: "רבי משה" – "בן מימון" – "הספרד". בטבלה 4=1812/5 טורים, והיא נקבעה על ידי צפן ELS של "הספרד":

טבלה טו-8

זהמכלהבהמהטה **ה**התקחלכש **ע**השבעה **א**שואשתו **ו**נהבהמה **א**ר לאטהרה **ה**ואשני ימאישואשתו גממע
בשבעה עשר יומה זה נבקעו כל מעיני נותתהו מרבהו ארבתהשמי נפתחו ויהי הגשמעלהארצא
רתתכלהשמי מחמשעשרהאמהלמעלה גברוהמימו יכסוההר ימו יגעו עכלבשרהרמשעלהארצבעופובה
רטוהמימהיהלו **כ**חוסורעדעהחדשעשירי בעשירי באחדלחדשנאו ראשיההרי ימו יהימקצארבעימיו
רצוי יסורנחאתמכ **ה**התבהו יראוהנחרבו פנייהאדמהו בחדשהשני בשבעה ועשרימיו מלחדשי בשהארצ
רעוקצירוקרוחמק יצוחרפו ימו לילהלא ישבתו וירכאלהימאתנחואתבניו יואמרלהמפרו ורבו
ארצאתממכל יצאהתבהלכלחיתהארצוהקמת יאתברית יאתכמו לא יכרתכלבשרעדממי המבו לולאיה
פתוחמהו אאבי כנענשלשהאלהבני נחומאלהנפצהכלהארצו יחלנחא ישהאדמהו יטעכרמו ישתמנה ינ
אחרמהו לבני **י**תגמרו מגוגו מדיו יונותבלומשכות ירסובני גמראשכנזו יפתו תגרמהו בני יונ
מואתסלח ימאשר יצאומשמפלשת ימואתכפתר ימו כנעני ילדאתציד נכרו ואתחתו אתהיבוס יואתהאמ
אתאו זלו אדקלהו אטעו בלו אטאב ימאלו אטשבו אטאו פרו אתחו ילהו אתי ובכלאלהבני יקטנו יהי
שותועתהלא יבצרמהמכלאשרי זמולעשותהבהנרדהו נבלהשמשתמאשרלא ישמעו אי ישפתרעו יפצי
פלאגוי יחיעבראח **י**הולידו אתפלגשלימשנהו ארבעמאותשנהו יולדבני ימו בנותרו יחילפלגשלימשנ
והרנהו לידאתלו ימתהרנעלפני יתרחאבי יבארצמו לדתו באורכשד ימו יקחאברמו נחורלהמנשימש
בע ימשנהבצאתו מחרגו יקחאברמתשר יאשתו ואתלו טבנאחיו ואתכלרכושמאשררכשו ואתהנפשארע
ואתכחיו ואמרי **נ**אחתיאתלמעני יטבלי בעבורכוחיתיהנפשי בגללכו יהיכבו אאברממצימהו יראו
למסעי יומגבו **ע**יביתאלעד המק **א**אשרה ישמאלהבתחלהבי נביתאלובינהע יאלמקו מהמו בחאשרעש
תכלככה ירדנו יסעולוטמקדמו יפרדו אישמעלא **ח**ואברמי שבבארצכנענו ולוטישבבערי הככרו יאהל
דמהו שמאברמלכצבי ימומלכבלעה יאצערכלאלההכרו ואלעמקשד **י**הוא ימהמלחשתי מעשרהשנהעבדו
כסדמו עמרהו יפלושמהוהנשאר ימהרהנסו יקחו אתכלרכשדמו עמרהו אתכלאלמ **ו**ילכו ויקחו אתל
ליונו יברכהו **א**מברו כאברמלא לעליו נקנשהמימוראצו ברו כאלעליו נאשרמגנצריכבידכו ית **ו**

רבי משה, בן מימון, הספרד

אם כן, מדוע אין הכינוי מצליח לעלות עם התאריך? גם כאן התשובה היא, שהמכניזם של הניסוי הותיר את המפגשים המצליחים מחוץ לתמונה. לדוגמא, נציג טבלה ובה 31= [154/5] טורים, אשר נקבעה על ידי צפן ELS של "כ' טבת":

³ יש עוד 4 כאלו בספר בראשית.
⁴ משה בן מימון הספרדי – כך כותב הרמב"ם את שמו, למשל, בתחילת הקדמתו לפירושו למשנה.

טבלה טו-9

בתאמי ותהילי לאשהו יהי כ אשרתעו אתיא להימבי תאבי ואמר להז חסדכ אשרתעשיע מדי אלכלהמקו מאשר נבו אשמהאמר ילי אחי הואויקחאבי מלכצאנו בקרו עבדי מושפחת ויתנלא רהמו ישבלו אתשרהאשתווי אמרא בי מלכהנהארצי לפני ככ טובבעיני כשבול שרהאמרהנהנתת יאלפכספלאחיקהנההואל ככסותעיני מלכלאשראתכו אתכלונכחתוי תפללאברהמאלהאלימו ירפאלהי מאתאב ימלכו אתאשתו ואמהתי ווילדוכיעצרעצרו יהוהבעד כלרחמלב יתא ימלכעלדברשרהא שתאברהמו יהוהפקדאתשרהכאשראמרו יעש יהוהלשרהכאשרדברו תהרו תלדשרהלאברה מבנלזקניו למועד אשרדבר אתו אלהימו יק ראברהמאתשמבנוהנו לדלו אשרילדהלוש רהיצחקו ימלאברהמא יצחקבנובנשמנתי מימכאשרצו האתו אלהימו אברהמבנמתשנ

הרמב"ם, כ' טבת

קיים אפוא מפגש עם צפן ELS של "הרמב"ם", אך מפגש זה לא נכלל בניסוי, כי הביטוי "כ' טבת" הוא בן 4 אותיות בלבד.

המפגש האחרון "סונן" החוצה בגלל ההגבלה הטכנית במדידה. גם בדוגמא לגבי המפגש של "רמח"ל" – "כ"ו איר" היה הדבר דומה. אבל, יש לשים לב כי לא הגבלות טכניות בלבד מפריעות לנו:

אין שום סיבה שבטקסט הנסתר יופיע המידע על מות הרמב"ם בדרך הפשוטה שקבענו מראש לצורך הניסוי שלנו.

למשל, מידע זה יכול להופיע באופן הבא. הטבלה הבאה נקבעה על ידי צפן ELS של הביטוי "בכ' טבת", ובה [2149/2]=1075 טורים:

טבלה טו-10

פרו יאמראב ימלכאל יצחקלכמעמנו כיעצ יואמרהנהנאזקנתי לא ידעתי יוממותי יינו ישתו יאמראליו יצחקאביו גשהנאו עדאשרתשו בחמתאחיו כעדשו אפאחיי כממכ אמביתאלהימו זהשעהשמיו ישכמי עקב בנו תשמהגדלהלאהושמהקנהרחלו עיני תהלאשהו יבאאליה יעקב ותהרבלההו תלד יכו אתאשרהי המקנכאתי מעטאשרהיהל ינואל יכתלשלשמו אלהיאביה העמדי נתי כשבי ותחרו למהנת אתלברחו תגנבא יעקבאבנו ירימה צבהו יאמרו יעקבלאחי הועתההייתי לשני מחנו תהצילני נאמיד

הנה נא זקנתי לא ידעתי יום מותי, בכ' טבת, מת הרמב"ם

תחת הכותרת "הנה נא זקנתי לא ידעתי יום מותי" (בראשית כז, ב) מופיע לפנינו מפגש מובהק: "בכ' טבת" – "מת הרמב"ם". האם כאן מוצפן תאריך מותו של הרמב"ם? – ושוא, במפגש הקודם? – ואולי, במקום אחר ובצורה אחרת?

לפי הידע המצוי בידינו במצב הנוכחי, אי אפשר לענות תשובה חד משמעית לשאלה זו. בהעדר פיענוח של הצופן – דהיינו, הבנת המלים והתחביר של הטקסט הנסתר – קשה להסתמך על מפגש בודד, אלא אם כן המובהקות שלו חזקה ביותר. בשיטות המגושמות שלנו ניתן רק לנסות לאשש זאת באמצעות ניסויי-עזר, המבוססים על בדיקת ביטויים נוספים, כפי שאכן נהגנו

פעמים רבות במהלך מחקר זה. [כאן המקום להעיר, כי לפעמים אין דרך לתכנן ניסוי נוסף (מסוג הניסוי הגדול) ש"יכסה" פריטים ביוגרפיים נוספים. למשל, כשמדובר בפרטים ייחודיים דווקא לאישיות מסוימת, שאינם משותפים לאישים אחרים. הבאתי דוגמא לכך בספרי "צופן בראשית" בפרק השמיני.]

--- --- ---

בעקבות בירור משמעות תוצאות הניסוי הגדול בפרק זה, ניתן להסיק גם את המסקנות הבאות:

א. אי אפשר להסיק מ"כישלון" עבור אישיות מסוימת בניסוי ה"ל", כי אינה מוצפנת בטקסט הנסתר.

ב. בפרט: אי אפשר להשתמש במידת "ההצלחה" עבור אישיות מסוימת בניסוי ה"ל", כמדד למידת חשיבותה של האישיות או למידת פירסומה.

ג. האמור במסקנות א-ב תקף גם לגבי כינויים.